

Interpretacje indywidualne w sprawach przedsiębiorców

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Wprowadzenie

Zagadnienie wykładni przepisów oraz rekonstrukcji norm prawnych należy do najistotniejszych problemów prawa i prawoznawstwa. Stają się one jeszcze bardziej istotne, kiedy przyjmujemy (mnie osobiście dość bliską) hermeneutyczną koncepcję zaprezentowaną przez *A. Kaufmanna*, zgodnie z którą „prawa nie ma przed interpretacją”¹.

Problematyka ta, choć jest przedmiotem analiz na gruncie filozofii prawa, jest istotna także z punktu widzenia badań prowadzonych w ramach różnych jego gałęzi, w szczególności, kiedy przepisy są niejasne, a tym samym budzą wątpliwości u adresatów norm i prowadzą do rozbieżności orzeczniczych. Wadliwe stosowanie regulacji prawnych i uchybienie różnorodnym obowiązkom może niekiedy pociągać za sobą dotkliwie skutki dla adresatów norm, w tym sankcje zarówno o charakterze administracyjnym, jak i karnym.

Interpretacje indywidualne przepisów, wydawane przez właściwe organy i państwowe jednostki organizacyjne na wniosek podmiotów uprawnionych, zyskały ogromną popularność zwłaszcza w sferze podatkowej. Z tego powodu wykształciło się na tym gruncie przez lata dość bogate orzecznictwo sądowe oraz piśmiennictwo. Interpretacje podatkowe nie będą jednak przedmiotem szczególnego mojego zainteresowania w niniejszym opracowaniu. Ma ono w założeniu skupić się na tematyce interpretacji indywidualnych regulowanych głównie przez art. 34 ustawy z 6.3.2018 r. – Prawo przedsiębiorców². Dotyczą one innych niż podatki danin publicznych oraz składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne. Tematyka ta nie jest bowiem szczegółowo opracowana, zwłaszcza w formie monograficznej (była natomiast przedmiotem opracowań w czasopismach naukowych oraz komentatorskich). Ma przy tym znaczenie nie tylko z punktu widzenia teoretycznego, ale i praktycznego.

¹ *A. Kaufmann*, *Problemggeschichte der Rechtsphilosophie*, s. 122. Podano za: *J. Stelmach*, *Współczesna filozofia interpretacji prawniczej*, s. 67. Zob. też np. *W. Dilthey*, *Pisma estetyczne, passim*; *H.-G. Gadamer*, *Prawda i metoda, passim*; *H. Coing*, *Die juristischen Auslegungsmethoden, passim*; *A. Kaufmann*, *Beiträge zur juristischen Hermeneutik, passim*.

² T.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 236 ze zm.

Celem niniejszej pracy jest więc odnalezienie, w miarę możliwości, rozwiązania problemów teoretycznych oraz praktycznych pojawiających się na etapach wydawania oraz stosowania interpretacji indywidualnych, mających swą podstawę w ustawie z 6.3.2018 r. – Prawo przedsiębiorców. Niezbędne będzie także uwzględnienie dorobku doktryny i orzecznictwa sądowego oraz przeprowadzenie analiz o szerokim zasięgu, odnoszących się do różnorodnych uregulowań prawnych. Patrząc na problem z szerszej perspektywy, możemy zobaczyć więcej niż z punktu widzenia szczegółu. Opracowanie to ma zatem na celu pokazanie kontekstu funkcjonowania interpretacji indywidualnych, który determinuje prawidłowość rozstrzygnięć w sprawach indywidualnych.

Z powyższych założeń po części wynika teza, że zwroty niedookreślone, którymi posługuje się ustawodawca, normując przesłanki wydawanych interpretacji indywidualnych, wymagają niekiedy stosowania wykładni rozszerzającej, by w sposób należyty zapewnić realizację uprawnień podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Przyjęcie innego podejścia mogłoby niezasadnie pozbawić adresatów ustawy możliwości uzyskania interpretacji indywidualnych w sytuacji, kiedy to nie oni odpowiadają za niejasne sformułowanie przepisów. Nie powinni z tego powodu ponosić konsekwencji prawnych w ramach odpowiedzialności zarówno administracyjnej, jak i karnej.

W tym miejscu trzeba zaznaczyć, że niejedno z poruszanych dalej zagadnień zasługiwałoby na odrębne opracowanie monograficzne, z tego też względu nie wszystkie kwestie rozwinę w zadowalający sposób. Zależy mi również, by zbyt dużą ilością informacji nie przesłonić istoty opracowania.

Niniejszą monografię podzieliłem na 3 rozdziały. Zajmę się w nich kolejno przede wszystkim zagadnieniami terminologicznymi, które porządkują dalsze rozważania. W szczególności odniosę się do relacji pomiędzy terminami „interpretacja” i „wykładnia”. Interpretacje indywidualne dotyczą zwykle przepisów skomplikowanych³, stąd niezbędne będzie także poczynienie uwag nt. konstytucyjności regulacji niejasnych, zwłaszcza w kontekście wymagań zasady określoności przepisów, będącej wymogiem państwa prawnego. Z kolei z zasadami równości oraz zaufania do organów wiąże się zagadnienie jednolitości praktyki rozstrzygania spraw przez organy administracji publicznej. Podobne znaczenie ma zasada jednolitości orzecznictwa sądowego, która stanie się przedmiotem rozważań.

³ Nie można jednak wykluczyć, że wniosek zostanie złożony w sprawie, która obiektywnie nie budzi wątpliwości, choć zgłasza je sama strona.

Niezbędne będzie również omówienie szczegółowych zasad postępowania w sprawach o wydanie interpretacji indywidualnych. Ta część monografii nie zostanie opracowana w sposób wyczerpujący, gdyż organy mają obowiązek stosowania także innych zasad, określonych zarówno w ustawie – Prawo przedsiębiorców, jak i w ustawie z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego⁴. Wiele z nich ma charakter uniwersalny i są szczegółowo opisane w opracowaniach odrębnych, także monograficznych.

Zagadnienia ogólne rozwinę w dalsze, szczegółowe rozważania odnoszące się do przesłanek i procedury wydawania interpretacji indywidualnych, zwłaszcza wymagań co do formy i treści rozstrzygnięć oraz ich skutków.

Wymogiem konstytucyjnym jest zaskarżalność rozstrzygnięć organów administracji publicznej oraz sądów, stąd niezbędne stanie się także omówienie postępowania odwoławczych, zwłaszcza że procedury są tu dość różnorodne. W części spraw będą orzekały sądy administracyjne, a w części sądy powszechne. Właściwość rzeczowa determinuje również procedury nadzwyczajnego zaskarżania takich rozstrzygnięć.

Ustaień w niniejszym opracowaniu będę dokonywał na podstawie analizy przepisów prawnych należących do różnych gałęzi oraz poglądów, które wykształciły się w nauce prawa. Niezmiernie istotne stanie się także orzecznictwo sądowe, które – jeśli jest jednolite – daje możliwość zorientowania się, który sposób wykładni jest prawidłowy. Nie jest to oczywiście czynnik przesądzający. Zasada jednolitości orzecznictwa sądowego w demokratycznym państwie prawnym jest jednak wartością samą w sobie.

Dla uzyskania szerszego kontekstu czasowego przywołam także poprzednie, archiwalne przepisy i opracowania odnoszące się do interpretacji indywidualnych w sprawach przedsiębiorców. Pozwoli to prześledzić rozwój tej instytucji prawnej aż do czasów obecnych. Metoda historycznoprawna zyska zatem pewne znaczenie, choć zapewne mniejsze niż metody: teoretycznoprawna oraz dogmatycznoprawna.

Mam nadzieję, że rozpowszechnienie wiedzy o interpretacjach indywidualnych zabezpieczy przedsiębiorców przed negatywnymi konsekwencjami uchynienia normom wprowadzającym różnorodne nakazy lub zakazy. Im szersza znajomość tego rodzaju zagadnień, tym większe będzie bezpieczeństwo prawne adresatów omawianych regulacji.

⁴ T.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 572. Pomijam tu celowo zasady zawarte w ustawie z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2383 ze zm.), ponieważ nie jest to główny przedmiot moich rozważań.

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl